

Olieramp in Africa: gezonken 'schat' bedreigt Afrikaanse Zwartvoet Pinguïns *Spheniscus demersus*

Kees (C.J.) Camphuysen, NZG/NSO, Ankerstraat 20, 1794 BJ Oosterend, Texel

Scheepsrampen gaan dikwijls de geschiedenisboeken in onder de naam van het gezonken schip. De *Torrey Canyon*, de *Amoco Cadiz*, de *Oriental Pioneer*, de *Herald of Free Enterprise* en de *Exxon Valdez* zijn prachtige klinkende, 'stoere' namen waar nu een geur van rotting en bederf omheen hangt. Inmiddels kunnen we een nieuwe naam noteren en dit keer gaat het om de prijswinnaar van de meest ongelukkigste naam die een olieramp kan dragen: de ertstanker *Treasure* (Schat) zonk op 23 juni 2000 voor de kust van Zuidwest Afrika. Deze gezonken 'schat' vormt nu een kolossale bedreiging van de endemische Afrikaanse Pinguïn of Zwartvoetpinguïn *Spheniscus demersus*. Enkele feiten op een rijtje (grotendeels naar Cooper 2000 en de dagelijkse briefings op internet van Professor Les Underhill in Kaapstad):

De *Treasure* zonk in de ochtend van 23 juni 2000 voor de Zuidwest-Afrikaanse kust. Op 25 juni spoelde de eerste olie aan op Robbeneiland en op 28 juni werd ook Dassen Eiland door olievelden omringd. Dassen Eiland huisvest de grootste kolonie Afrikaanse Pinguïns, Robben Eiland de op twee na grootste. In totaal broeden hier ongeveer 21.000 paren, zijn er ongeveer 50.000 adulte vogels aanwezig in de broedtijd en leeft hier liefst 40% van de wereldpopulatie van deze endemische soort. Op het moment van de scheepsramp waren er bovendien naar schatting 20.000 kuikens op deze kolonies aanwezig. Kort na het zinken van het schip kwamen de eerste met olie besmeurde pinguïns aan land en een drama kon worden voorzien. De grootste olieramp in Zuid Afrika tot dusverre vond plaats in 1994, toen de *Apollo Sea* zonk tussen Robbeneiland en Dassen Eiland in. Toen werden ongeveer 10.000 pinguïns met olie besmeurd, waarvan er 5000 konden worden schoongemaakt en gerevalideerd in de tot op dit moment meest succesvolle reddingsoperatie van olieslachtoffers ter wereld (Underhill *et al.* 1997, 1999). Een geluk bij een ongeluk is dus, dat van alle zeevogels, pinguïns zich het best van olie laten reinigen, én dat daarmee ter plaatse veel ervaring is opgedaan.

Het nieuwe incident met de *Treasure* kon daarom uitermate kortaat worden aangepakt. Het is bekend dat het voor langlevende organismen als zeevogels van de allergrootste betekenis is dat vooral adulte vogels overleven. Hun kuikens zijn, hoe hard dat ook mag lijken, van minder groot belang, omdat een kans tot opnieuw nestelen volgend jaar belangrijker is dan de overleving van kuikens van dit jaar (natuurlijke sterfte toch al ongeveer 75%). Zo zijn ook de eieren weer minder belangrijk dan de kuikens. Het is een kwestie van prioriteiten stellen bij een incident zoals dit, waarvan het zonneklaar is dat de lokale faciliteiten niet toereikend zijn. Besloten werd tot een evacuatie van de eilanden, waarbij beoliede pinguïns naar opvangcentra werden overgebracht om schoongemaakt te worden, schone adulte vogels werden gevangen en afgevoerd naar een verafgelegen locatie om daar te worden vrijgelaten. Wanneer de middelen en personele capaciteit dat toelieten zouden ook zoveel mogelijk kuikens worden gevangen om eventueel handmatig te worden grootgebracht. Een kolossale reddingactie derhalve. Op 6 juli waren al 12.000 schone pinguïns van Dassen Eiland en Robbeneiland overgebracht naar Algoa Bay bij Port Elizabeth. Deze vogels werden in flinke partijen vrijgelaten en zouden er naar schatting twee weken over moeten doen om de (dan hopenlijk inmiddels schoongemaakte) kolonies weer te bereiken. Drie vogels, *Peter*, *Pamela* en *Percy* werden bij vrijlating van een satellietzender voorzien en hun vorderingen zijn te

volgen op internet (<http://www.uct.ac.za/depts/stats/adu/oilspill/sapmap.htm>). In de opvangcentra werden op 9 juli al 23.000 pinguïns verzorgd en naar verwachting zouden binnen enkele weken weer schoongemaakte pinguïns kunnen worden vrijgelaten met een frequentie van 1800 vogels per dag. Het is te hopen dat de 80% overleving (*Apollo* incident 1994; Underhill *et al.* 1997, 1999) weer gehaald wordt. Het is bovendien te hopen dat het nog steeds lekkende wrak (d.d. 10 juli 2000) gedicht of leeggepompt kan worden, zodat de stranden en de zee rondom de broedeilanden schoon zijn wanneer de eerste pinguïns weer teruggezwommen zijn. De vorderingen van de gezenderde vogels zijn zo voorspoedig dat de schoonmakers zich zullen moeten haasten! Een tweede evacuatie moet worden voorkomen!

Nu al is duidelijk dat de aanpak van deze olieramp indrukwekkend is. Zakelijk, doeltreffend en kordaat, dat zijn de omschrijvingen die hier op zijn plaats zijn. In de chaos is slaagt men er bovendien in om een uitstekende informatievoorziening in stand te houden, zowel op de home-page van de Avian Demography Unit van de Universiteit van Kaapstad, als via listervers door middel van dagelijkse brieven met bijzondere ontwikkelingen. Dringend noodzakelijk zijn sponsors! De kosten rijzen de pan uit van deze actie, die grotendeels door vrijwilligers gedragen wordt. De dagelijks visconsumptie van de vogels, alle transporten (met helicopters, vrachtauto's en vliegtuigen), de zenders, het zijn allemaal 'onverwachte' onkosten waarvan het nog maar de vraag is of men er iets van terug ziet, afgezien van de beloning in de vorm van een succesvol broedseizoen 2001 natuurlijk. Donaties zijn welkom:

Contributions - large or small - are desperately needed. WWF-SA is co-ordinating the fundraising drive on behalf of SANCCOB. Crossed cheques or postal orders can be forwarded to: WWF Penguin Appeal, WWF-SA, PO Box 456, Stellenbosch 7599 or by direct bank transfer to ABSA Stellenbosch, Branch code 334410, Account no: 40-5178-1879

en het minste wat je kunt doen is het aanschaffen van een T-shirt, kosteloos ter beschikking gesteld door het Mazda Wildlife Fund, maar te koop voor 80rand = circa 27 gulden, met het opschrift "*I helped save the Africa Penguin*".

To buy a t-shirt with a unique penguin design on the front, and the words "I helped save the African penguin" on the back, visit: www.expressdirect.co.za

Cooper J. 2000. Rescue of seabirds in Western Cape. Press Release Coordinator BirdLife International Seabird Conservation, Avian Demography Unit, Department of Statistical Sciences, University of Cape Town, Rondebosch 7700, South Africa
Underhill L.G., Whittington P.A., Crawford R.J.M. & Williams A.J. 1997. Results of monitoring oiled African Penguins *Spheniscus demersus* for three years after the Apollo Sea incident of June 1994. *Sula* 11(3): 187-192.
Underhill L.G., Bartlett P.A., Baumann L., Crawford R.J.M., Dyer B.M., Gildenhuys A., Nel D.C., Oatley T.B., Thornton M., Upfold L., Williams 1999. A.J. & Whittington P.A. 1999. Mortality and survival of African Penguins *Spheniscus demersus* involved in the Apollo Sea oil spill: an evaluation of rehabilitation efforts. *Ibis* 141: 29-37.

Nieuwe (?) Koningseider *Somateria spectabilis* in de Waddenzee

Op 16 december 2000 werd tussen een groep van een paar duizend *Eidereenden Somateria mollissima* een volwassen man Koningseider *S. spectabilis* opgemerkt, in de Westkom, centrale westelijke Waddenzee. Eerdere exemplaren van deze soort werden steeds ergens aan de kust gezien (logisch!), deze was echter alleen per schip te bezichtigen.

Jan van Dijk, schipper Phoca, Ministerie van LVN, Directie Noordwest.